

יוצא לאור לפרשת וירא ה'תשפ"ו
(מספר 4)

מפרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בעניני גאולה ומשיח



יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, ניו

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתים לבריאה
ה' תהא שנת נפלאות בכל
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

לעילוי נשמת

מרת חי' קלרא ב"ר משה דוב בער ע"ה
שגלוב

נפטרה ביום כ"ף מר-חשון ה'תשס"ט
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י יו"ח שיחיו

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

מפתח ותוכן

פ' וירא

- א. שלימות הגילוי ד' וירא אליו הוי' בגאולה האמיתית והשלימה 3
כ' מ"ח - יום הולדת אדמו"ר נ"ע; הכנות לביאת המשיח שאז יהי'
גילוי אלקות - "וירא אליו"; הקשר לשנה זו ולתקופתנו, חודש
מ"ח ועוד

כ' מר-חשוון

- ב. ת"ח (צדיקים) אין להם מנוחה לחיי העוה"ב 9
ב' גירסאות בסיום ברכות ומו"ק: "ת"ח אין להם מנוחה" או
"צדיקים אין להם מנוחה"

הוספה / בשורת הגאולה

- ג. משיחות ש"פ וירא, ח"י מר-חשוון ה'תשנ"ב 16
כבר נסתיימה ונשלמה כל העבודה, ועומדים מוכנים לקבלת פני
משיח; סיום ושלימות העבודה ד' חיילי בית דוד" שלוחמים
מלחמת בית דוד ומנצחים את אלה "אשר חרפו עקבות משיחך";
נתבטלו כל המניעות והעיכובים; יש כבר ההתגלות דמשיח,
ועכשיו צריכים רק לקבל את פניו בפועל ממש; כל הענינים וכל
הפעולות צ"ל חדורים בעניני גאולה ומשיח

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת אי"א
ר' מנחם מענדל ע"ה
בן הרה"ח הרה"ת ר' אלחנן דובער הי"ד
מאראזאוו

מקושר לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ
וכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מה"מ

נולד בעיר ליובאוויטש
זכה לגור ולקבל קירובים
בבית כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בעיר רוסטוב
למד מתוך מסירת נפש בישיבת תו"ת במחתרת
שימש כשו"ב
הי' ממייסדי ושימש בתור מנהל ומשפיע
במתיבתא ובית מדרש במוסד חינוך אהלי תורה
וזכה להשפיע לאלפי תלמידים

בהתוועדויותיו הרבות
הכניס רוח חסידית ושמחה לרבים משומעיו
גידל משפחתו לחסידות ולהתקשרות
והרבה מהם שלוחים בכל קצוי תבל
נפטר בשיבה טובה ר"ח שבט ה'תשע"ח
ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י משפחתו שיחיו

Reprinted with permission of:

"Vaad L'Hafotzas Sichos"

by:

Moshiach Awareness Center,

a Project of:

Enlightenment For The Blind, Inc.

602 North Orange Drive.

Los Angeles, CA 90036

Tel.: (323) 934-7095

Fax: (323) 934-7092

<http://www.torah4blind.org>

e-mail: yys@torah4blind.org

Rabbi Yosef Y. Shagalov,
Executive Director

Printed in the U.S.A.

וירא

שלימות הגילוי ד'וירא אליו הוי' בגאולה האמיתית והשלימה

יכול לקיים המצוה ד'ואכלת ושבעת וברכת'¹² לאמיתתה עד שהקב"ה יושיבנו על שולחנו להסעודה דלעתיד לבוא.

(משיחות ש"פ וירא, ח"י מרחשון תשנ"ב)



א. ...ויש להוסיף בכל זה בקשר ובשייכות להגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו:

וע"פ האמור לעיל (ס"ח*) שהמציאות ד'וירא אליו ה'" קיימת תמיד אצל כאו"א מישראל, וצריכים רק לפעול שמציאות זו תהי' בהתגלות - יש לומר שכן הוא גם בנוגע להשלימות ד'וירא אליו ה'" שבגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו:

ידוע שבכאו"א מישראל יש ניצוץ מנשמת משיח, בחי' היחידה, שהיא ניצוץ מבחי' היחידה הכללית שהיא נשמת משיח, שלכן נקרא כאו"א מישראל בשם "כוכב"⁸, שמו של משיח, שנאמר עליו "דרך כוכב מיעקב".⁹ ומודגש ביותר אצל קטנים מישראל - כמאמר רז"ל¹⁰ שתינוקות של בית רבן נקראים "משיחין". ויש לומר, שבחי' היחידה, ניצוץ משיח, היא בהתגלות יותר אצל תינוקות, כיון שהכחות הפנימיים אינם בהתגלות כ"כ (ולכן גם הכרתם באלקות היא בעצמותו ית', כנ"ל * ס"ז).

מהענינים העיקריים דיעודי הגאולה - ש"לא יכנף עוד מוריד והיו עיניך רואות את מוריד", שזהו"ע ד'וירא אליו ה'" בתכלית השלימות.

ויתירה מזה: "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר גו'":¹ (לא רק "עיני בשר", אלא ה"בשר" עצמו, ו"כל בשר", שיהי' גילוי אלקות בכל הבריאה כולה - שזהו תוכן הענין דח"י מרחשון, שבכל עניני העולם (עובדין דחול שבחודש מרחשון) יהי' ניכר החיות (ח"י) האמיתי דאלקות.

ושייך גם לכ"ף מרחשון, בחי' הכתר, שקשור עם ענין המלכות - שלעתיד לבוא תתגלה מלכותו של הקב"ה (כ"ף) בכל העולם כולו (מרחשון), כמ"ש "ה' ימלוך לעולם

משיחות ש"פ וירא, מרחשון ה'תשנ"ב. סעיפים יא"ד. נדפס בסה"ש תשנ"ב ח"א ע' 91 ואילך.

(1) ישע"י ל, כ. וראה תניא פל"ו.

(2) ומרומז גם בהמשך וסיום הכתוב, "כחם היום" - כמארו"ל (נדרים ח, סע"ב. וש"נ) "לעתיד לבוא הקב"ה מוציא חמה מנרתקה צדיקים" (ועמך כולם צדיקים) מתרפאין בה, שיהי' שלימות הגילוי ד'שמש הוי'" בכל התוקף, ובאופן שיומשך ויתקבל בגוף הגשמי, ועד שפועל רפואת ושלימות הגוף.

(3) ישע"י מ, ה. וראה תניא שם.

(4) בשלח טו, יח.

(5) פרש"י שם, יז.

(6) מאור עינים ס"פ פינחס.

(7) רמ"ז לוח"ב מ, ב. ולוח"ג רס, ב. ועוד.

(8) ראה ירושלמי מע"ש פ"ד ה"ו.

(9) בלק כד, יז. וראה ירושלמי תענית פ"ד

ה"ה.

(10) שבת קיט, ב.

(*) בספר השיחות.

התקופה השייכת למזמור צדי"ק, שסיומו וחותרו "ויהי נועם ה' אלקינו עלינו גו' ומעשה ידינו כוננהו", דקאי על בית המקדש דלעתיד⁷, "מקדש אדני כוננו ידיך"⁸.

* * *

ועוד והוא העיקר:

נוסף על המבואר לעיל שקיימת מציאות של משיח בניצוח משיח (בחי' היחידה) שבכאו"א מישראל, קיימת גם מציאות של משיח כפשוטו (יחידה הכללית) – כידוע ש"בכל דור ודור נולד א' מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח לישראל"⁹, "א' הראוי מצדקתו להיות גואל, ולכשיגיע הזמן יגלה אליו השי"ת וישלחו כו"¹⁰, ואילו לא היו מתערבים ענינים בלתי רצויים המונעים ומעכבים כו', הי' מתגלה ובא בפועל ממש.

וע"פ הודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, משיח¹¹ שבדורנו, שכבר נסתיימו ונשלמו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו, הרי, בימינו אלו נתבטלו כל המניעות והעיכובים כו', וכיון שכן, ישנה (לא רק המציאות דמשיח, אלא) גם ההתגלות דמשיח, ועכשיו צריכים רק לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש!

. . . וכיון שכן, מובן, שכל הענינים וכל הפעולות חדורים בעניני משיח וגאולה, כולל גם באכילתו ושתייתו, שמשותק לסעודה דליתן ושור הבר ויין המשומר, עד כדי כך שגם לאחר הסעודה נשאר רעב לסעודה דליתן ושור הבר ויין המשומר, ובמילא, טוען להקב"ה שאינו

(7) מדרש תהלים עה"פ.

(8) בשלח טו, יז.

(9) פ"ה הברטנורא למגילת רות.

(10) ראה שו"ת חת"ס חו"מ (ח"ו) בסופו (סצ"ח). וראה שו"ת פאת השדה מע' האל"ף כלל ע'. ועוד.

(11) יחידה הכללית, שמאירה ומתגלה בנשמתו של נשיא הדור, שכולל את כל נש"י שבדור (ראה ד"ה פדה בשלום בשערי תשובה לאדהאמ"צ פ"ב).

וענין זה נעשה בפועל ובגלוי עי"ז שכאו"א מישראל ממלא את שליחותו של הקב"ה – כמרומו גם בתיבת "שליח" בתוספת יו"ד, שרומז על עשר כחות הנפש שבהם נעשית עבודת השליחות, בגימטריא, "משיח"¹¹ לגלות את הניצוח משיח שבו, בחי' היחידה, שתתגלה ותחדור בגופו הגשמי ובעניניו הגשמיים שבחלקו בעולם, ועד שבצירוף כל הניצוצות דמשיח שבכל ישראל, מתגלה ובא המשיח הכללי, משיח צדקנו, שאז יהי גילוי אלקות בישראל ("וירא אליו ה'") ובעולם (ח"י מרחשון) בתכלית השלימות.

ובענין זה הוא עיקר הלימוד וההוראה מפרשת וירא – שכאו"א מישראל צריך להשתוקק ביותר להגילוי ד"וירא אליו ה'" בגאולה האמיתית והשלימה, ולעשות כל התלוי בו להיות ראוי לכך, עי"ז שכל פעולה ופעולה שלו נעשית באופן המתאים להמעמד ומצב דגאולה האמיתית והשלימה.

ב. ובזה ניתוסף עילוי מיוחד בדורות האחרונים – שנתגלה סגולתו המיוחדת של כ"ף מרחשון (שמתברך משבת פרשת וירא ח"י מרחשון) בהולדת אדנ"ע ביום זה (בשנת כתר"א¹²), שבו "מזלו גובר"¹³:

מעניניו העיקריים של אדנ"ע – כפי שראו כבר בקטנותו, כמארו"ל "בוצין בוצין מקטפי ידיע", ועאכו"כ לאחר

(11) ראה לקו"ש חכ"ט ע' 358 ואילך. ועוד.
(12) שיש בזה שני כפ"ן, שהוא רומז לכתרא עילאה קונטרס "חנוך לנער" ע' 8.
(13) ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח, ובקה"ע שם.

(*) ולהעיר שהמאמר הראשון שאמר ברבים (בליל ב' דחג הסוכות תרמ"ג) הוא ד"ה כתר יתנו לך (קונטרס "חנוך לנער" ע' 11).

הוספה

בשורת הגאולה

ממ

פעולתו של אדנ"ע ביסוד ישיבת תומכי תמימים – כמבואר בשיחתו הידועה¹ בענין "כל היוצא למלחמת בית דוד", שתלמידי תומכי תמימים הם "חיילי בית דוד" שיוצאים למלחמת בית דוד נגד אלו "אשר חרפו עקבות משיח"², ובלשון הרמב"ם בהלכות מלכים ומלחמות ומלך המשיח³: "ילחם מלחמות ה'" עד ש"נצח", כמרמוז גם בהמשך הכתובים ד"אשר חרפו עקבות משיח" – "ברוך ה' לעולם אמן ואמן"⁴, ש"אמן" (ועאכו"כ ב"פ אמן) מורה על הנצחון במלחמה⁵, שעיי"ז נעשה ביאת וגילוי דוד מלכא משיחא בפועל ממש.

ובהדגשה יתירה בדורנו זה – דור השלישי לאדנ"ע ולתלמידיו חיילי בית דוד, שבו מסתיימת ונשלמת עבודתם של חיילי בית דוד להביא את הגאולה בפועל ממש ע"י דוד מלכא משיחא, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין שכבר נסתיימה ונשלמה כל העבודה, ועומדים מוכנים לקבלת דוד מלכא משיחא, ועאכו"כ לאחר המשיך העבודה באופן ש"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע".

ובדורנו זה נמצאים כבר בשנת הצדי"ק – לאחר סיום שנת הפ"ט, הקשורה עם מזמור הפ"ט, שסיומו וחותרו "אשר חרפו עקבות משיחך", "ברוך ה' לעולם אמן ואמן", גמר הנצחון דמלחמת בית דוד, ומתחילה

(1) שיחת שמח"ת תרס"א – לקו"ד ח"ד תשפז, ב ואילך. ס' השיחות תש"ב ס"ע 141 ואילך.

(2) תהלים פט, נב.

(3) ספי"א.

(4) שם, נג.

(5) ראה נזיר בסופה. וש"נ.

(6) תבוא כט, ג.

אביך" ²²) באים בראיית עיני השכל.

ועוד והוא העיקר - שזוהי ההכנה לגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקניו,²³ שאז יהי' לימוד פנימיות התורה (ידיעת אלקות) בתכלית השלימות, כמ"ש²⁴ "ישקני מנשיות פיהו", "שיהי' הדיבור עמנו פה אל פה",²⁵ כיון ש"תורה חדשה מאתי תצא"²⁶, "מאתי" ממש, ולימודה יהי' באופן ש"לא ילמדו עוד איש את רעהו גו' כי כולם ידעו אותי"²⁷, ויתירה מזה, באופן של ראי', "וירא אליו ה'", "והיו עיניך רואות את מוריך", בראי' חושית.

וגם ענין זה מודגש בפעולתו של אדנ"ע ביסוד ישיבת תומכי תמימים – כמבואר בשחתו הידועה²⁸ בענין „כל היוצא למלחמת בית דוד“, שתלמידי תומכי תמימים הם „חיילי בית דוד“ שיוצאים למלחמת בית דוד נגד אלו „אשר חרפו עקבות משיח“²⁹, ובלשון הרמב"ם בהלכות מלכים ומלחמות ומלך המשיח³⁰: „לחם מלחמות ה' עד

ח"ב רצו, א. וראה גם סה"ש תנש"א ח"א ע'
(117-18).

(22) דה"א כח, ט. וראה תניא קו"א קנו, ב.
ועוד.

(23) ראה אגה"ק דהבעש"ט הידועה - כש"ט בתחלתו. ובכ"מ.

(24) שה"ש א, ב ובפרש"י.

(25) צרור המור עה"פ.

(26) ישע"י נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.

(27) ירמ"י לא, לג.

(28) שיחת שמח"ת תרס"א - לקו"ד ח"ד

תשפז, ב ואילך. ס' השיחות תש"ב ס"ע 141
ואילך.

(29) תהלים פט, נב.

(30) ספ"א.

ש"נצח", כמרומו גם בהמשך הכתובים
ד"אשר חרפו עקבות משיחך" - "ברוך
ה' לעולם אמן ואמן"³¹, ש"אמן"
(ועאכו"כ ב"פ אמן) מורה על הנצחון
במלחמה³², שעי"ז נעשה ביאת וגילוי
דוד מלכא משיחא בפועל ממש.

ג. ובהדגשה יתירה בדורנו זה – דור השלישי³³ לאדנ"ע ולתלמידיו חיילי בית דוד, שבו מסתיימת ונשלמת עבודתם של חיילי בית דוד להביא את הגאולה בפועל ממש ע"י דוד מלכא משיחא, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין שכבר נסתיימה ונשלמה כל העבודה, ועומדים מוכנים לקבלת דוד מלכא משיחא, ועאכ"כ לאחר המשך העבודה דחיילי בית דוד בהפצת המעיינות חוצה במשך ארבעים שנה, באופן ש,נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"³⁴.

ובדורנו זה נמצאים כבר בשנת
הצדי"ק - לאחר סיום שנת הפ"ט,
הקשורה עם מזמור פ"ט, שסימו
ותותמו „אשר תרפו עקבות משיח“,
„ברוך ה' לעולם אמן ואמן“, גמר
הנצחון דמלחמת בית דוד, ומתחילה
התקופה השייכת למזמור צדי"ק,
שסימו ותותמו „ויהי נועם ה' אלינו
עלינו גו' ומעשה ידינו כוננהו“, דקאי

(31) שם, וג.

(32) ראה נזיר בסופה. וש"נ.

(33) להעיר ממ"ש „עטרת זקנים בני בניס"

(משלי יז, ו. וראה אבות פ"ו מ"ח. ב"ר פס"ג, ב),
 „לא ימוש מפך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך גוי'
 מעתה ועד עולם" (ישעי' נט, כא. וראה ב"מ פה,
 א).

(34) תבוא כט, ג.

על בית המקדש דלעתיד³⁵, "מקדש אדניי כוננו ידך"³⁶.

ובשנת הצדי"ק נמצאים כבר בשנת ה'תשנ"ב, "הי' תהא שנת נפלאות בכל": "נפלאות" - קאי על נפלאות הגאולה העתידה, כמ"ש³⁷, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", ויש לומר שקאי גם על ה"תורה חדשה" דלעתיד לבוא (פנימיות התורה, שנקראת "חן", ר"ת "חכמה נסתרה", וי"ל שפירושו גם "חכמה נפלאה") שתהי' באופן של "נפלאות" (נפלאות מתורתך³⁸) לגבי לימוד התורה בעולם הזה; ו"נפלאות בכל"³⁹, "בכל מכל כל", כמ"ש אצל האבות ש"הטעמן הקב"ה בעולם הזה מעין העולם הבא"⁴⁰, שזוהי השלימות דלעתיד לבוא.

ובשנת ה'תשנ"ב נמצאים כבר בשבת פ' וירא, שבו מודגשת השייכות לגאולה האמיתית והשלימה שבה יהי' שלימות הגילוי ד"וירא אליו ה'י' לכאן"א מישראל, וקביעותו בחי' מרחשון, שמורה על המשכת והתגלות החיות (ח"י) האלקי בכל עניני העולם שעוסקים בהם בחודש מרחשון, ששלימותו לאחר הנצחון ד"אשר חרפו עקבות משיחך ברוך ה' לעולם אמן ואמן" (בסיום וחותם שיעור תהלים דיום ח"י בחודש); ותוך ג' ימים לכ"ף

מרחשון⁴¹, בחי' הכתר, שמורה על התגלות מלכותו של הקב"ה בכל העולם לעתיד לבוא (כנ"ל* סי"א).

ויש להוסיף, שכיון שחודש מרחשון הוא החודש הראשון לעבודה בעולם לעשות לו ית' דירה בתחתונים, ה"ה כולל גם החדשים שלאחריו, ובמילא, כ"ף מרחשון, הכתר דמרחשון, כולל גם הכתר דהחדשים שלאחריו: הכתר דחודש כסלו, שסיומו בימי חנוכה, חנוכה המזבח והמקדש⁴², ונס השמן, שקשור גם עם פנימיות התורה, שמן שבתורה⁴³, שנתגלתה בתורת החסידות בחודש כסלו⁴⁴; הכתר דחודש

(41) להעיר, שבכ"ף מרחשון שנה זו מתחילה שנת הקל"ב דבעל יום ההולדת, ובמזמור תהלים המתאים לשנה זו מדובר ע"ד שבעות הקב"ה על הנצחיות דמלכות דוד: "נשבע ה' לדוד אמת לא ישוב ממנה גוי", "שם אצמיח קרן לדוד ערכתי נר למשיח", וכן ע"ד הנצחיות דביהמ"ק: "קומה ה' למנוחתך גוי", "כי בחר ה' בציון אוה למושב לו", "זאת מנוחתי עדי עד".

(42) להעיר ממ"ש במדרש (יל"ש מ"א רמז קפד) ש"בכ"ה בכסלו נגמר מלאכת המשכן ועשה מקופל עד אחד בניסן. . ומעתה הפסיד כסלו שגמרה בו המלאכה, אמר הקב"ה עלי לשלם, מה שלם לו הקב"ה, חנוכה חשמונאי, ומסיים: "וכן מרחשון (שבו נשלם בנין בית ראשון ולא נפתח עד לחודש תשרי שלאחריו) עתיד הקב"ה לשלם לו" - בחנוכה ביהמ"ק השלישי שתהי' בחודש מרחשון.

ולהעיר גם מהשייכות לפרשת וירא - שבסיומה נאמר, "בהה' ה' יראה", ה' יבחר ויראה לו את המקום הזה להשרות בו שכניתו ולהקריב כאן קרבנות" (כב, יד ופרש"י).

(43) ראה בארוכה אמ"ב שער הק"ש פנ"ד ואילך. ועוד.

(44) כולל ובמיוחד כ"ף כסלו, שבו נשלמה הגאולה די"ט כסלו, ר"ה לחסידות.

(* בספר השיחות.

ולפ"ז י"ל דשייכות שם מעין עשיית המצות וע"ד מעין ודוגמא המצות שיהיו לעת"ל. . וזהו"ע כיבוד או"א מה שמכנים את האבות לג"ע כו".

[וי"ל שזהו הפירוש הפנימי במ"ש הרמב"ם⁴⁵, וז"ל: "כך אמרו⁴⁶ חכמים הראשונים העוה"ב כו' אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהן ונהנין מזיו השכינה. הרי נתברר לך שאין שם גוף (שהרי הרמב"ם מפרש את עוה"ב במרו"ל זה - ג"ע⁴⁷). . וכן זה שאמרו עטרותיהן בראשיהן כלומר דעת שידעו. . והיא העטרה שלהן כענין שאמר שלמה⁴⁸ בעטרה שעטרה לו אמו. . כך עטרה שאמרו חכמים כאן היא הידיעה.

ומהו זהו שאמרו נהנין מזיו השכינה שיודעים ומשיגין מאמתת הקב"ה מה שאינם יודעים והם בגוף האפל השפל".

סוכ"ע שיהי' לעת"ל דוקא - הנה כמה פי' בלעת"ל - וכנ"ל - דבכ"מ כולל כל הבא לאחרי עוה"ז (וכפי' הרמב"ם הל' תשובה ספ"ח), ועד לקצה השני ובכ"מ - שפי' רק לאחרי תח"מ ואז גופא - כשמצוות בטילות (אגה"ק שם).

(45) הל' תשובה פ"ח ה"ב.

(46) ברכות יז, א.

(47) שלא כדעת הרמב"ן (בשער הגמול שלו) דקאי על תח"מ.

(48) שה"ש ג, יא. וי"ל שכוונת הרמב"ם לפי' המשנה (בסוף תענית) דכתוב זה מדבר (כפרש"י שם) בהקב"ה וכנס"י [ועפ"ז תובן ראתי הרמב"ם מכתוב זה, דלכאורה מאי אולמי דהכתוב, הרי כפשוטו יל"פ "עטרה" כפשוטה].

וי"ל שהכוונה היא, שבג"ע ישנם שני ענינים: "עטרותיהן בראשיהן" - ש"עטרה" היא על (ולמעלה מ)הראש ומקיפה אותו, והיינו הידיעה שמצד אור הסוכ"ע שהוא בבחי' מקיף עליהם⁴⁹; "נהנין מזיו השכינה. . שיודעים ומשיגין⁵⁰ כו'", שזהו מה שעולים מדרגא לדרגא בהשגת התורה - בידיעה ואופן פנימי⁵¹.

ועפ"ז, שגם בג"ע שייך (עכ"פ) "מעין עשיית המצות", הרי נמצא, שעכ"פ "צ"ג"ג⁵² אין להם מנוחה - גם מצד ה"פעלו" דמצות - אפילו בגן עדן.

(49) כמ"ש באגה"ק (סי"ז): "עטרותיהם בראשיהם. . עטרה היא בחי' מקיף וסובב".

(50) עיין רמב"ם בסופו: יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם - ג' דרגות*. ולהעיר מתחלתו (הל' יסוה"ת פ"ב ה"ב): בשעה שיתבונן כו' ויראה מהן חכמתו כו' ומתאוה כו' לידע כו'. ואכ"מ.

(51) ויש בזה ב' דרגות: "נהנין מאותו זיו שלא ישיגו כל כך, אבל הצדיקים שזכו ניוונו עד ששיגו השגה שלמה (וח"א (במהנ"ע) תולדות קלה, רע"ב).

(52) משא"כ הצדיקים סתם - ולכן בלקוטי הש"ס נקט הגירסא (ופי') ת"ח דמילתא דפסיקא לי' קתני (תמורה כג, ב), ורק ת"ח - כולס בכלל, משא"כ צדיקים.

(* ראה "הדרן על הרמב"ם (קה"ת תשמ"ה) טכ"ש ובהערות.

מהראיות ע"ז: ידוע מה שאמרו רז"ל⁴⁰ שלעת"ל "משה ואהרן יהא עמנו" ויקריבו קרבנות - קיום המצות (ובפרט, שכללות ענין הקרבת הקרבנות הוא ענין של עלי: העלאת חיות הבהמה מלמטה למעלה, כמבואר בכ"מ) - וא"כ מוכח, שגם לאחר תחלה"מ יהי הענין של מצות ועליות כו'.

יב. אמנם עדיין חסר ביאור: הרי "אין להם מנוחה" פירושו שהעליות של הצדיקים באים כסדר ללא שום הפסק - ולפי ההסבר האמור לעיל, שצדיקים אין להם מנוחה בעוה"ב פירושו (התקופה של) עולם התחי', הרי יש להם הפסק "מנוחה" בגן עדן (שבו אין את ה"פעלו" דהמצות) שבין עוה"ז ועולם התחי'?

ההסברה בזה: דובר לעיל, שעשיית המצות תיתכן רק בעוה"ז כשהנשמה מלוכשת בגוף, אבל כאשר הנשמה בג"ע, ללא גוף, לא תיתכן עבודת המצות.

ולכן, בגדר (ובשייכות לה)עבודה דמארי עובדין טבין (צדיקים) - שעבודה זו תיתכן רק כאשר הנשמה היא ביחד עם הגוף - הנה בזמן שבו הנשמה היא ללא גוף - כאשר היא בג"ע - אין היא מציאות; ובאותיות פשוטות: קיום המצות קשור ובמילא - מוכרח, לקיום הגוף, וכאשר הגוף אינו קיים (כגוף לנשמתו) אזי גם אין שייך לומר לגביו את מציאות הזמן⁴¹, כך שזה

40 תוס' פסחים (קיד, ב ד"ה אחד). וראה ג"כ יומא ה, ב. שד"ח שם.
41 עפ"ז יומתק מה דלא אשתמיט בשום

טבת⁴² - "ירח שהגוף נהנה מן הגוף"⁴³, שרומז על ההנאה דהגוף שלמעלה, יש האמיתי, מהגוף שלמטה, יש הנברא⁴⁴; והכתר דחודש שבט⁴⁵, שהעשירי שבו יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ש"כל⁴⁶ מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו . . מתגלה ומאיר . . ופועל ישועות בקרב הארץ"⁴⁷; וכן הכתר דהחדשים שלאח"ז עד לסיומה של שנת הצדיק⁴⁸ ב"מעשה ידינו כוננהו", בנין ביהמ"ק השלישי ע"י מלך המשיח, "מלך מבית דוד"⁴⁹ (ש"זכה בכתר מלכות . . לו ולבניו . . עד עולם"⁵⁰) ש"בונה המקדש"⁵¹ - תיכף ומיד ממש, בח"י מרחשון (לפני כ"ף מרחשון), כיון שכבר נתקיים מ"ש⁵² "ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם" (כפי שאמרנו בקידוש לבנה דחודש מרחשון⁵³, ובתוספת "אמן"⁵⁴, שמורה על הקיום בפועל ממש⁵⁵).

42 ולהעיר, ש"ק"ב בו הוא יום ההילולא דהרמב"ם ז"ל, שסיום וחזרת ספר ההלכות שלו הוא בהלכות מלך המשיח.

43 מגילה יג, א.

44 ראה לקו"ש חט"ו ע' 382 ואילך.

45 חודש הי"א ("עשתי עשר חודש") - שקשור עם בחי' הכתר שלמעלה מעשר ספירות. (49) תניא אגה"ק סו"ך וכו'.

50 וב"ק"ב בו נשלמו עשר ימים (מספר שלם) להעילוי והשלימות דעשירי שבו.

51 בהכתר דחודש ניסן - ביום עשתי עשר יום, שקשור עם בחי' הכתר (כנ"ל הערה 48).

52 רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

53 שם פ"א ה"ז.

54 שם רפ"א.

55 הושע ג, ה.

56 ראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 66 ואילך.

57 ר"ת "א-ל מלך נאמן" (שבת שבהערה 10. סנהדרין קי, סע"ב ואילך).

58 ראה חדא"ג מהרש"א לסנהדרין שם.

ד. ועוד והוא העיקר: נוסף על המבואר לעיל (ס"א*) שקיימת מציאותו של משיח בניצוץ משיח (בחי' היחידה) שבכאו"א מישראל, קיימת גם מציאותו של משיח כפשוטו (יחידה הכללית) - כידוע ש"בכל דור ודור נולד א' מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח לישראל"⁵⁹, "א' הראוי מצדקתו להיות גואל, ולכשיגיע הזמן יגלה אליו השי"ת וישלחו כו"⁶⁰, ואילו לא היו מתערכים ענינים בלתי רצויים המונעים ומעכבים כו', ה' מתגלה ובא בפועל ממש.

וע"פ הודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, משיח⁶¹ שבדורנו, שכבר נסתיימו ונשלמו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו, הרי, בימינו אלו (כנ"ל * ס"ג) נתבטלו כל המניעות והעיכובים כו', וכיון שכן, ישנה (לא רק המציאות דמשיח, אלא) גם ההתגלות דמשיח, ועכשיו צריכים רק לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש!

ובסגנון דפרשת השבוע - שצריכים רק לקבל התגלות ד"וירא אליו ה'", הן בנוגע לבנ"י (אליו), והן בנוגע לכל העולם (ח"י מרחשון), בפועל ממש,

59 פ"י הברטנורא למגילת רות.

60 ראה שו"ת חת"ס חו"מ (ח"ו) בסופו (סצ"ח). וראה שו"ת פאת השדה מע' האל"ף כלל ע'. ועוד.

61 יחידה הכללית, שמאירה ומתגלה בנשמתו של נשיא הדור, שכולל את כל נש"י שבדור (ראה ד"ה פדה בשלום בשערי תשובה לאדהאמ"צ פ"ב).

(*) בספר השיחות.

בעולם העשי' הגשמי, כמ"ש, וידע כל פעול כי אתה פעלתו", שבכל דבר שבעולם יהי' ניכר ש"אתה פעלתו", ועד ש"לעתיד לבוא תאנה צוותת כו"62, וגם בדומם, "אבן מקיר תזעק"63, ועאכו"כ בנוגע לבנ"י שמכריזים וזועקים, "הנה אלקינו זה"64. וכיון שכן, מובן, שכל הענינים וכל הפעולות חדורים בעניני משיח וגאולה, כולל גם באכילתו ושתייתו, שמשותק לסעודה דליתן ושור הבר ויין המשומר, עד כדי כך שגם לאחר הסעודה נשאר רעב לסעודה דליתן ושור הבר ויין המשומר, ובמילא, טוען להקב"ה שאינו יכול לקיים המצוה ד"ואכלת ושבעת וברכת"65 לאמיתתה עד שהקב"ה יושיבנו על שולחנו להסעודה דלעתיד לבוא, ותיכף ומיד ממלא הקב"ה בקשתו - בהסעודה דיום הש"ק66.

(62) מדרש תהלים מזמור עג בסופו.

(63) חבקוק ב, יא.

(64) ישע"י כה, ט. וראה תענית בסופה.

(65) עקב ת, י"ד.

(66) ששייכת להגאולה, כמ"ש בברכת המזון (דיום השבת*) ,והראנו . . בנחמת ציון עירך ובבנין ירושלים עיר קדשך", "הרחמן הוא

(*) נוסף על החיוב דהזכרת "מלכות בית דוד בבונה ירושלים" ברכת המזון שבכל יום (ברכות מח, ב).

בלקוטי הש"ס: "וזה יצא אדם לפעלו"67 ר"ל לעסוק בתורה במה שפעל בעוה"ז כי כשיצא האדם מעוה"ז יוצא תחילה לפעלו ר"ל לעסוק בתורה במה שפעל בעוה"ז כו". ולכן רק "ת"ח אין להם מנוחה כו' בעוה"ב", כיון שבג"ע, אליו ה"אדם", "יוצא" מעוה"ז, שייכת רק בחינת "פעלו" דעסק התורה68 ולא הפעולה (עסק) דקיום המצות69.

עפ"ז צריך להבין את הגירסא "צדיקים וכו'": הן אמת שענין העליות עד אין סוף ישנו גם בשייכות למצות, כי גם בהם ישנו ענין הבל"ג, אבל כיצד יתכן לומר שמה ש"צדיקים אין להם מנוחה כו' בעוה"ב" זהו כיון ש"יצא אדם לפעלו בעוה"ב" - הרי בג"ע אין את ה"פעלו" דקיום המצות?

הביאור בזה: ידוע שלבטי"ו, "עוה"ב" ישנם שני פירושים: (א) גן עדן (ונקרא עולם הבא כיון ש"באין לו לאדם אחר חיי העוה"ז"70); (ב) עולם התחי"ת71.

ולפ"ז י"ל שהפירוש דעוה"ב במרו"ל זה תלוי בשתי הגירסאות: לפי הגירסא "ת"ח אין להם מנוחה כו" - שזהו מצד המעלה דתורה - הכוונה ב"עוה"ב" היא (גם) לג"ע (בו שייך רק ה"פעלו"

של תורה ולא של מצות); ולפי הגירסא "צדיקים אין להם מנוחה כו" - שזה כולל גם עבודת המצות - הכוונה ב"עוה"ב" במרו"ל זה היא - עולם התחי", שאז יחזור שוב הזמן ד"פעלו" גם בקיום המצות.

יא. לכאורה אפשר לשאול: (א) הרי אמרו רז"ל72, "מצות בטילות לעת"ל" ואדמו"ר הזקן73 מפרש: "היינו בתח"ה"מ" (ב) מבואר בכ"מ בחסידות74, שמה שאמרו רז"ל "צדיקים אין להם מנוחה כו" (ותמיד עולים מדרגא לדרגא) הכוונה בזה לעליות בג"ע, אבל לעת"ל יהי' זמן של שבת ומנוחה גם מעליות75 - א"כ כיצד מתאים זה עם הסבר הנ"ל, שלפי הגירסא "צדיקים אין להם מנוחה כו' בעוה"ב" מדובר כאן (לא על ג"ע, אלא) על עולם התחי'?

והביאור בזה: הזמן דעולם התחי' גופא מורכב משתי תקופות76 - תקופה הראשונה היא זו שעל"י אומר כל יהודי77: "ושם נעשה לפניך כו' כמצות רצונך", ובה יהי' קיום המצות, ובמילא גם העליות שעיי"ו; והתקופה השני' שבה "מצות בטילות".

(34) נדה סא, ב. ועיי' בזה (ובמש"כ לקמן בפנים) - בשד"ח (כללים וד"ח) בערך מצות אם בטלות. וש"נ.

(35) אגה"ק סכ"ו (קמה, סע"א).

(36) אה"ת והמשך תרס"ו שבהערה 3.

(37) וכמ"ש האריז"ל בלקוטי הש"ס שם: כי לעתיד אחר התחי' יהי' להם מנוחה - אבל שם מבואר להגירסא "ת"ח אין להם מנוחה כו", משא"כ במקומות שבהערה הקודמת.

(38) ראה המשך תרס"ו ע' צו ואילך. ושם (ע' קה): ומה שלעתיד לא יהי' עוד עליות כו'.

(39) תפלת מוסף.

(29) תהלים קד, כג.

(30) ראה אגה"ק סי"ז. לקו"ת ואתחנן ו, ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ טו, ב. ובכ"מ.

(31) ראה סהמ"צ שם. ובכ"מ.

(32) רמב"ם הל' תשובה ספ"ח. ועיי' שם שמעתיק מהכתוב (בגירסת דפוס רומי): אשר צפנת גו' פעלת.

(33) וכמחז"ל (סנהדרין ר"פ חלק) "כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב כו' ואלו שאין להם חלק כו' האומר אין תח"ה כו". ובגמרא שם: הוא כפר בתח"ה מ לפיכך לא יהי' לו חלק בתח"ה מ . . מדה כנגד מדה.

כ' מר-חשוון*

ת"ח (צדיקים) אין להם מנוחה לחיי העוה"ב

מדובר כאן אודות המעלה המיוחדת של לימוד התורה, כיון שהתואר צדיק כולל גם מארי עובדין טבין, שאינם ת"ח.

וצריך להבין את טעם החילוק בין שתי השיטות.

ב. לגבי הא ד"ת"ח אין להם מנוחה כו", מבאר האריז"ל בלקוטי הש"ס: "כי בעולם שלאחר המיתה ת"ח עוסקים בתורה עולין מדרי' למדרי' ומישיבה לישיבה . . כי כמו שהשי"ת אין לו סוף כך תורתו אין לה סוף".

לפי זה מובן טעם הגירסא "ת"ח אין להם מנוחה כו" - כיון שדוקא התורה (בסגנון הידוע - החפצא דמצות ת"ח)

א. במאמר רז"ל בסיום מס' ברכות (ועד"ז בסיום מס' מו"ק) ישנן שתי גירסאות: א) "ת"ח אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב כו"; ב) "צדיקים אין להם מנוחה כו" (וגירסא זו' הובאה בכמה מקומות¹).

וי"ל, ששינוי הלשון בין הגירסאות מבטא חילוק בתוכן: לפי הגירסא "ת"ח אין להם מנוחה כו" מדובר במאמר רז"ל זה אודות מעלה מיוחדת שישנה רק בלימוד התורה (תלמידי חכמים), כדלקמן; ואילו לפי הגירסא "צדיקים אין להם מנוחה כו" אין

משיחת כ"ף מנחם אב תשל"ה. נדפס בלקו"ש חט"ו ע' 137 ואילך. תרגום מאידית. (* יום הולדת * כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע - בשנת תרכ"א. תולדותיו בפרטיות - ראה "חננוך לנער".

וראה רשימת כ"ק אדמו"ר (מהורי"ץ) נ"ע מב' כ"ף מרחשון תשי"ה (נעתיקה בלקו"ש ח"ב ע' 496): "בחנוני ראיתי את הוד כ"ק אדמו"ר כו' ואמר במעלי' זה שנתמלא פ"ד שנים לירידת נשמתו . . וכפי הסדר הנה כל א' מכ"ק רבותינו ואבותינו הק' יאמר דרוש על פסוק דקאפיטל פ"ד. ומה מוכח שהעליות כו' שביום הולדת ישנן גם לאחר ההסתלקות (לקו"ש שם. ועד"ז שם ע' 607).

שיחה זו נדפסה בלה"ק בלקו"ש ח"ד ע' 179 ואילך. וכאן היא בשינויים והוספות.

(1) בטעם השינויים בין מס' ברכות ומס' מו"ק - ראה לקו"ש ח"ד ע' 173 ואילך.
(2) של"ה בהקדמה (זי, אא). עמק המלך שער הדיקנא פ"ח (סא, ג). ועוד.
(3) אוה"ת ואתחנן ע' ס"ו. המשך תרס"ו ע' יב.

(* בענין יום הולדת - ראה לקו"ש ח"ה ע' 86 בשוה"ג להנחה 1 ובנסמן שם.

מסויימת (הגם שמצד פרטי' היא נבדלת ומחולקת משאר המצות, אעפ"כ) על ידה ישנה השייכות לכללות המצות - להבל"ג שבהם.

ה. וכשם שכן הוא בנוגע למצות עצמן (חפצא), עד"ז הוא גם בשייכות לקיום המצות ע"י ישראל (גברא): הגם שאכן חיוב כל מצוה לחוד מוגבל בזמן וכו' (כנ"ל ס"ב), אך מ"מ ישנו חיוב תמידי על היהודי (בעבודת ה) מצות בכללותו, וכמ"ש חז"ל במשנה²⁵: "אני נבראתי לשמש את קוני" - כל רגע שהוא במצב ד, נבראתי", כלומר כל רגע של קיום האדם, הוא בשביל (התפקיד והתכלית) לשמש את קונו, וכמדובר לעיל - "כי זה כל האדם"; ועד לפס"ד בשו"ע, "וכל מעשיך יהיו לש"ש"²⁶, ובכ"ד דרכיך דעהו"²⁷.

ט. ע"פ כ"ז מובן החילוק בין שתי הגירסאות - שיטות: מצד הפרטים המוגבלים שבמצות, רק "ת"ח אין להם מנוחה כו"; אבל מצד כללות המצות - שהם בלי גבול - הנה כל ה"צדיקים (כולל - מארי עובדין טבין) אין להם מנוחה כו".

יוד. אמנם אחרי כל הנ"ל חסרה עדיין הסברה בענין: מבוואר (במק"א²⁸) שהטעם ש"ת"ח (דוקא) אין להם מנוחה כו' ולא בעוה"ב", הוא כמ"ש האריז"ל

מפיה"מ להרמב"ם אבות רפ"ב. לקו"ש ח"ד ע' 1192 ואילך (ובהערה 2 שם).

(25) סיום מס' קידושין.
(26) אבות פ"ב מ"ב.
(27) משלי ג, ו. רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרלא.
(28) ראה לקו"ש ח"ד שם ס"ע 174 ואילך. ושו"נ.

(וצד) השווה שבכולם, "אשר קדשנו במצותיו", והחלק המיוחד (ופרטי) "וצונו מצוה פלונית", וכיו"ב: א) לכל מצוה יש את הגדרים המיוחדים והקבועים שלה, המבדילים בין מצוה אחת לשאר המצות - ומצד גדרים אלה המצות הם בבחי' גבול; ב) הצד השווה שישנו בכל המצות - שמחמתו הם בבחי' בל"ג.

היינו שהפרטים השונים שבכל מצוה, שעל ידם נבדלת מצוה אחת משאר המצות - בהם מתבטאת ההגבלה שבמצות; הנקודה הכללית שבכל המצות, שכולן הן מצוה מלשון ציווי - היינו רצון העליון ב"ה שישנו בהשוואה בכל המצות; שהרי רצון ה' שבמצות הוא למעלה מההגבלות וההתחלקות שלהם, וכמאמר רז"ל²⁹: "לא תהא יושב ושוכל מצותי של תורה כו' קלה שבקלות כו' ותמורה שבתמורות כו" - ומצד הנקודה הכללית שבמצות - רצון העליון ב"ה - הם בל"ג.

ויתירה מזו: ידוע³⁰ הטעם שה"עוסק במצוה פטור מן המצוה"³¹, כיון שכל המצות כלולות אחת מהשני', כך שכאשר הוא מקיים מצוה אחת הרי זה מעין הקיום דכל שאר המצות - שענין זה הוא מצד הרצון (העצמי) שבמצות שלמעלה מהתחלקות³²;

נמצא, שגם בשעת העסק במצוה

(21) תנחומא עקב ב. ובר"פ פ"ו, ב. יל"ש יתרו רמז חצר. ועוד.
(22) המשך תרס"ו ע' סח. תרכב. ד"ה לסרבה המשרה ה"ש"ת פ"ג (סה"מ קונ"ס ח"ב תלה, ב).
(23) סוכה כה, א.
(24) ראה המשך תרס"ו שם ע' תקכב. ולהעיר

מנוחה) הם בהתאם לשתי הבחינות: גבול ובל"ג.

ג. על דרך זה הוא גם החילוק ביניהם (תורה ומצות) בנוגע לאופן חיוב האדם (גברא): החיוב דת"ת הוא בלי הגבלות, ובלשון הרמב"ם¹¹: „כל איש מירא חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורין כו'“, וגם (בזמן) חיוב האדם הוא תמיד¹²; משא"כ במצות, שלכל מצוה יש את ההגבלה שלה (בזמן, או במקום קבוע, וכדומה).

ד. אמנם לפ"ז קשה להבין את טעם הגירסא (שיטה) „צדיקים אין להם מנוחה כו'“ – שבו נכללים גם מארי עובדין טבין (עבודת המצות) כנ"ל: כיצד יתכן שגם בעבודה (מוגבלת) זו (כנ"ל), יהי העילוי ד"אין להם מנוחה“, שמורה על ענין של בל"ג?

לכן מוכרחים לומר, שגם במצות ישנו הענין (והמעלה) דבל"ג – שעיי' יובן גם טעם הגירסא „צדיקים אין להם מנוחה כו'“.

ה. לכאורה יש מקום לומר, שהדין¹³ שמבטלין ת"ת מפני מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים, מכריח לומר שבמצות יש גם בחינת בל"ג – שהרי אם הן רק בבחי' גבול, כיצד

(11) הל' ת"ת פ"א ה"ח. הועתק בשו"ע יו"ד ר"ס רמ"ו. שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס קנה. ולהעיר מהשינויים בשו"ע מל' הרמב"ם – ואכ"מ.

(12) כמש"נ (יהושע א, ח) לא ימוש גוי והגית בו יומם ולילה. ולהעיר מהעונש הכי חמור דכל האפשר לו לעסוק כו' (סנהדרין צט, סע"א. ועיי' תו"א מג"א צח, ג).

(13) מו"ק ט, סע"א ואילך. רמב"ם הל' ת"ת פ"ג, ה"ד. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.

היא בבחי' „אין לה סוף“, ולכן גם אין מנוחה (אין סוף) להעליות של (הגברא) דמצות תלמוד תורה, (הת"ח העוסקים בתורה; אבל מצות, אע"פ שגם הם ציוויים של הקב"ה (שהוא אין סוף), אעפ"כ בהם גופא (בחפצא שלהם) – ישנה הגבלה, ואדרבה: מוכרחת להיות נצטוונו לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו, לא תוסיפו ולא תגרעו (בשונה מת"ת, שמוכרח האופן של הוספה בהבנה וכו' – כדאיתא בהל' ת"ת¹⁴), והן בכל מצוה בפרט: תפילין – דוקא ארבע פרשיות ולא חמש וכו'¹⁵.

ולכן גם (לגברא של שאר המצות) מארי עובדין טבין – יש סוף ומנוחה.

ז.א. ששני אופנים אלה (מנוחה ואין

(6) כמש"נ (איוב יא, ט): ארוכה מארץ מדה גו'.

(7) אגה"ק ס"י. ד"ה השקיפה תרפ"ט פ"ב ואילך (נדפס בסה"מ ה"ש"ת ע' 272 ואילך). ובכ"מ.

(8) ראה יג, א. ואתחנן ד, ב. רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט. ממרים פ"ב ה"ט. סהמ"צ להרמב"ם ל"ת שי"ג ש"ד. – ולא הביא הרמב"ם כלל קרא הקודמו דאתחנן. וכ"כ באגה"ק סכ"ט (קנ, א). וראה רמב"ן עה"ת שפי' כן (ד, בדא לעשות מצוה בפ"ע כו' עובר בלאו) בקרא דפ' ואתחנן. וממשיך שם דהוספת מצוה „היא בכלל לא תוסיף עליו“ – קרא דראה. והוא דלא כמש"כ בפסיקתא זוטרותא שם ובאדרת אל' דקרא דפ' ואתחנן – הוא שלא להוסיף על תרי"ג מצות בכלל, ודפ' ראה שלא להוסיף באותה מצוה גופא. וראה פ"י הר"י פערלא לסהמ"צ דרס"ג מ"ע ה' ומל"ת קמא. מנחת חינוך מצוה תנד. ואכ"מ.

(9) לאדה"ז פ"ב ס"ב. וראה חו"א יב, ב: לאפשר לה כו'. ובאגה"ק סכ"א (קמה, א) דכל איש ישראל מחוייב לחדש בתורה.

(10) ראה ספרי ופרש"י ראה שם. פרש"י ואתחנן שם.

משמע שהטעם ד„כי זה כל האדם“ אינו מספיק כדי שהמצוה תדחה ת"ת; אמנם קיום המצות הוא „כל האדם“, אבל אעפ"כ, בהיותו דבר מוגבל אין ביכולתו לדחות ענין (תורה) שהוא בל"ג. ולכן מוסיף אדמו"ר הזקן: „ואם אינו עושה כן נמצא שלמד שלא לעשות“.

כלומר שקיום המצות – ש„זה כל האדם“ (האדם בשלימותו – גם כח שכלו, וכמו שאמרו חכמים תכלית (ש„תכלית“ פירושו גם – שלימות) חכמה תשובה ומע"ט (ועפ"ז, שקיום המצות הוא תכלית ושלימות החכמה (היינו תורה) הנה) אם אינו עושה כן נמצא שלמד (שלא כדבעי, כיון שזהו) שלא לעשות“.

ז. ויש לומר, שהביאור בזה הוא: במצות¹⁶ ישנם שני ענינים¹⁷ – וכפי שרואים בנוסח ברכות המצות: חלק

(19) להעיר שהן בכתוב הנ"ל (קהלת יב, יג) והן בהעתקתו במרו"ל נאמר גם „את האלקים ירא“, „תשובה“.

(19*) ולהעיר אשר כן הוא גם בכל הבריאה ופרטי: ישנו הענין הכללי והשווה בכולם – התהוות תמידית מאין ליש בדבר הוי' (בכח מהותו ועצמות ב"ה כו') וצורת ופרטי כאו"א ע"י חפץ הוי' (ע"י התלבשותו בחכמה) – ראה קונטרס עה"ח בתחלתו (ותו"א ד"ה ג"ח מצוה) בפ"י מש"נ כל אשר חפץ הוי' עשה.

ולהעיר לשון הנ"ל הוא בתהלים קלה, ו. – ובד"ה ויקם עדות ה'ש"ת מביא גם ההמשך „בשמים ובארץ גו'“,

אבל בתו"א שם (אף שמעתיק ג"כ „חפץ הוי'“) מקשר כ"ז עם מש"נ: למה יאמרו הגויים גו', שהוא בתהלים קטו.

(20) להעיר מלקי"ת שלח (לט, א ואילך). ובארוכה – עטרת ראש נג, א ואילך. נח, ב ואילך.

ביכולתן לדחות ת"ת, ענין שהוא בל"ג¹⁸?

אבל לאמיתו של דבר אין זו הוכחה שגם המצות הן בבחי' בלי גבול – כיון שהא ד„מבטלין ת"ת מפני מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים“ אי"ז מצד מעלת המצות, אלא מאחר שע"י העדר קיום המצות נפעל חסרון בלימוד התורה, כדלקמן:

ו"א. אדמו"ר הזקן אומר¹⁹ (בטעם דין הנ"ל): „יפסיק תלמודו ויעשה המצוה... כי זה כל האדם כמו שאמרו²⁰ חכמים תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים, ואם אינו עושה כן נמצא שלמד שלא לעשות ונוח לו“ כו'“.

ומכיון שלאחר שמביא אדמו"ר הזקן²¹ את הטעם החיובי (על „יפסיק תלמודו ויעשה המצוה“) „כי זה כל האדם“ – לקיים מצוה, הוא מוסיף: „ואם אינו עושה כן נמצא שלמד שלא לעשות“ (היינו שללא קיום המצות לימוד התורה הוא שלא כפי הראוי) –

(14) בתניא פל"ז (מט, סע"א. ועד"ז בהל' ת"ת שם כדלקמן בפנים): ומבטלין ת"ת לקיום מצוה מעשית כשא"א לעשותה ע"י אחרים משום כי זה כל האדם ותכלית בריאתו כו' להיות לו ית' דירה בתחתונים כו'.

אבל: מכיון שהמעלה שבמצות שהם „כל האדם“ היא רק בנוגע לתכלית בריאת האדם – הרי באם ביחס התורה ומצות עצמן, המצות הן שלא בסוג מדרי' התורה, אין הטעם מספיק שיבטלו ת"ת מפני מצוה, כי איך ידחה (ענין של) בל"ג מפני (ענין של) גבול, ככפנים.

(15) הל' ת"ת שם.

(16) ברכות יז, א.

(17) ירושלמי פ"ק דברכות (ה"ב), ובבלי ספ"ב דברכות.

(18) וכמ"ש בתניא – כנ"ל הערה 14.